

CERCETĂRI PERIEGHETICE PE ȚĂRMUL LACULUI TAȘAUL (II)

CRISTIAN MATEI

În vara anului 1985 am întreprins o nouă cercetare perieghetică pe țărmul lacului Tașaul¹. Cercetarea a continuat-o pe cea precedentă, avînd drept punct de plecare locul cunoscut sub numele de „La livadă”. În continuare, vom prezenta locurile cu urme arheologice în ordinea în care le-am cercetat, mergînd spre vest.

1. La 2 km spre vest de punctul „La livadă”, într-o cultură de porumb întinsă pînă aproape de țărm (v. harta 1) au fost recoltate cioburi de ceramică roșie bine arsă, de factură romană, trei bucăți mici de chiup și ceramică prost arsă, grosolană, lucrată cu mîna, cu degresant din paie, pietricele și scoici pisate mărunt. Urmele arheologice se întind pe o suprafață de aproximativ o sută cincizeci de metri pătrați.

2. Lîngă cariera de piatră Sibioara 3 (v. harta 2), la circa 150 m spre vest, pe o limbă de plajă, au fost adunate cioburi provenind din malul jos, cu o înălțime maximă de 1,60 m. Printre numeroase cioburi de factură romană se află și câteva cioburi atipice, de factură bizantină (v. Pl. V, 29-33). Tot aici, în urmă cu doi ani a fost descoperită și o monedă de la Iustinian².

3. Pe mica plajă format prin surparea malului în localitatea Sibioara (v. harta 3), au fost găsite cioburi de factură romană, din pastă roșie și portocalie, atipice.

4. La circa 2,5 km de Sibioara (v. harta 4), după o peninsulă cu maluri abrupte din șist verde, fără urme arheologice, într-o șa, arăturile au scos la suprafață fragmente osteologice și fragmente ceramice de factură romană și getică, cele romane predominînd. În malul surpat de bătaia valurilor, la o adîncime de 1,95 m față de solul vegetal, se afla un craniu omenesc în stare fragmentară din care s-au păstrat calota craniană și o parte din mandibula superioară. Craniul era într-o stare de conservare proastă, puternic afectat de umezeală. Sub el și în partea dreaptă se afla un strat roșiatic de arsură, solul din jurul craniului fiind cenușos. Din mal, au fost recoltate și câteva fragmente ceramice atipice, de factură romană, ce pot fi puse în directă legătură cu craniul. De pe suprafața arată au fost recoltate fragmente și obiecte ceramice de cert interes pe care socotim util să le punem în circuitul științific.

1. UNGUENTARIUM (Pl. I, 5)

Fragmentar; se păstrează piciorul și o parte a corpului; Dp=0,022 m. Pastă portocalie la suprafață, cenușie spre interior, bine arsă. Corpul ovoidal pornește direct de la nivelul piciorului, spre deosebire de exemplarele elenistice, fusiforme, care au deasupra piciorului un manșon cilindric³. Sec. I i.e.n. — I e.n.⁴.

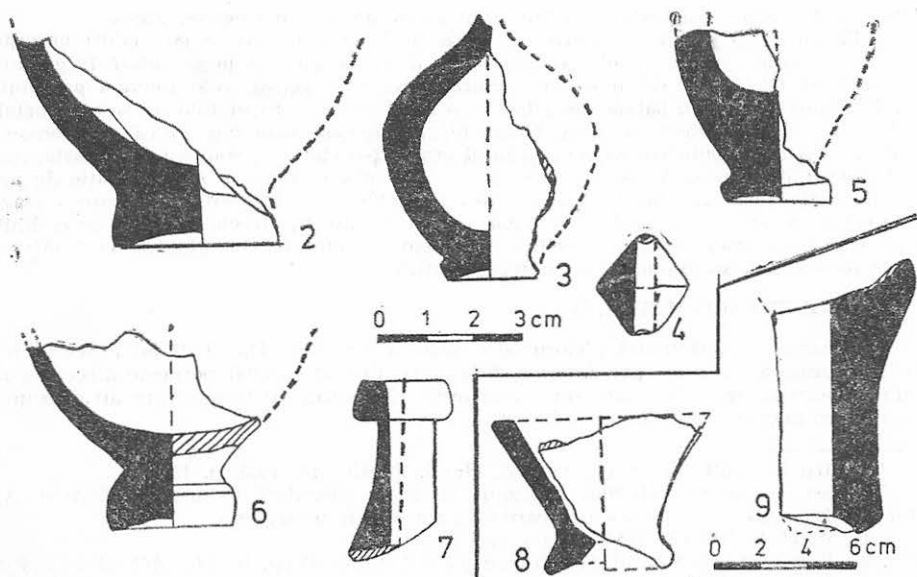
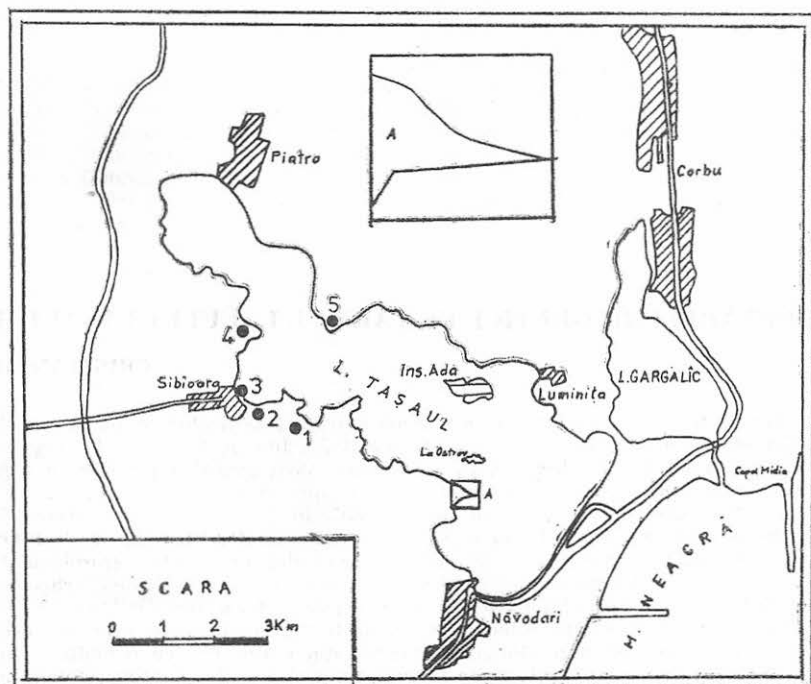
¹ Pentru începutul cercetării vezi C. Matei, *Pontica* 18, 1985, p. 125-139.

Mulțumim, totodată, elevilor Liceului Industrial Năvodari, Ceaușu F., Ermilov A., Matei M., Ovanesian S. și Popescu N. care ne-au însoțit în perieghetză.

² C. Matei, BSNR, nr. 131-132, *passim*.

³ H. Robinson, *Pottery of the Roman Period. Chronology*, in *The Athenian Agora*, Princeton, New Jersey, 1959, p. 15.

⁴ *Ibidem*, F. 49, G. 96.

Plaișă I

2. UNGUENTARIUM (Pl. I, 3)

Fragmentar; se păstrează 3/4 din corp. Gitul s-a pierdut. Dimensiuni : $D_p=0,023$ m; $D_{max}=0,045$ m; $I=0,052$ m. Pastă de culoare bej, portocalie spre interior. Corpul, oval-dal, pornește direct de la terminația piciorului de formă inelară. Sec. I i.e.n. — I e.n.⁵.

3. UNGUENTARIUM (Pl. I, 7)

Fragmentar; se păstrează gitul. Pastă fină, de culoare bej. Buza este grosă (0,009 m), canalul fiind mai larg la buză decît la bază.

4. URCIOR (Pl. I, 2)

Fragmentar; se păstrează piciorul de formă inelară și o parte din corp. Dimensiuni : $D_p=0,034$ m. Pastă roșie-portocalie, bine arsă, slip portocaliu. Sec. II — III e.n.⁶.

5. URCIOR (pl. III, 16)

Fragmentar; lipsesc o parte din corp, buza și toarta. Dimensiuni: $D_p=0,055$ m; $D_{max}=0,083$ m; $I_p=0,114$ m. Pastă fină, albă, avînd ca degresant fragmente de ceramică roșie pisate foarte mărunt. Corpul este globular, iar fundul inelar; pe corp și pe gît se observă urmele de prindere a unei torți. Sec. I e.n.⁷.

6. OPAIȚ (pl. II, 10)

Fragmentar; se păstrează 1/2 din disc. Lut roșiatic, vopsea roșie-brună. Ciocul este scult, discul concav, delimitat printr-un cerc incizat. Orificiul de ardere este intrat mai mult de jumătate în corpul opaițului. Pe aceeași linie cu orificiul de ardere se află orificiul de alimentare. Dincolo de orificiul de alimentare, pe disc, în relief, o *Nereidă* călărînd un *hippocampus* în galop⁸. Din scenă s-a păstrat corpul *Nereidei* în întregime și partea din față a *hippocampus*-ului. Sec. II — III e.n.

Din aceste date rezultă că ne aflăm în fața unei necropole plane, romane timpurii, care ar putea fi pusă în directă legătură cu așezarea de la Sibioara. Perioada de funcționare a acesteia, cit se poate judeca la prima vedere după materialul ceramic recoltat, este cuprinsă între sfîrșitul sec. I i.e.n. și sec. III e.n.

5. În imediata apropiere a haltei C.F.R. Piatra (v. harta 5), pe plaja formată prin surparea malului se aflau pe o porțiune de circa 45-50 m urme arheologice, în majoritate ceramică romană, fragmente lustruite și rotunjite de apă. Dincolo de această porțiune de teren urmează o zonă îngrădită pe care se ridică magazii ale I.A.S. Săcele. Punctul este cunoscut de localnici sub numele de „Rătănie”. Cercetînd plaja din interiorul suprafeței îngrădite am observat că urmele arheologice devin mai abundente, permițîndu-ne astfel să recoltăm și fragmente ceramice tipice, proaspăt căzute din surpătura malului sau dezvelite de apă. În interiorul îngrădirii malul coboară de la NV la SE pînă la nivelul lacului, pentru ca după 50-60 m să urmeze o linie ascendentă.

În malul înalt de 2,35 m, imediat după îngrăditură, am observat un profil de zid cu lățimea cuprinsă între 0,64 și 0,66 m și înălțimea de 0,90 m, lucrat din blochete de calcar⁹, unele de mari dimensiuni, cu $l=0,32$ m și $I=0,70$ m. Lîngă zid, pe nivelul de călcare se observă o podină de lut cu grosimea de 0,03 m acoperită de cenușă amestecată cu fragmente de chirpici și cioburi atipice provenind de la o amforă mare.

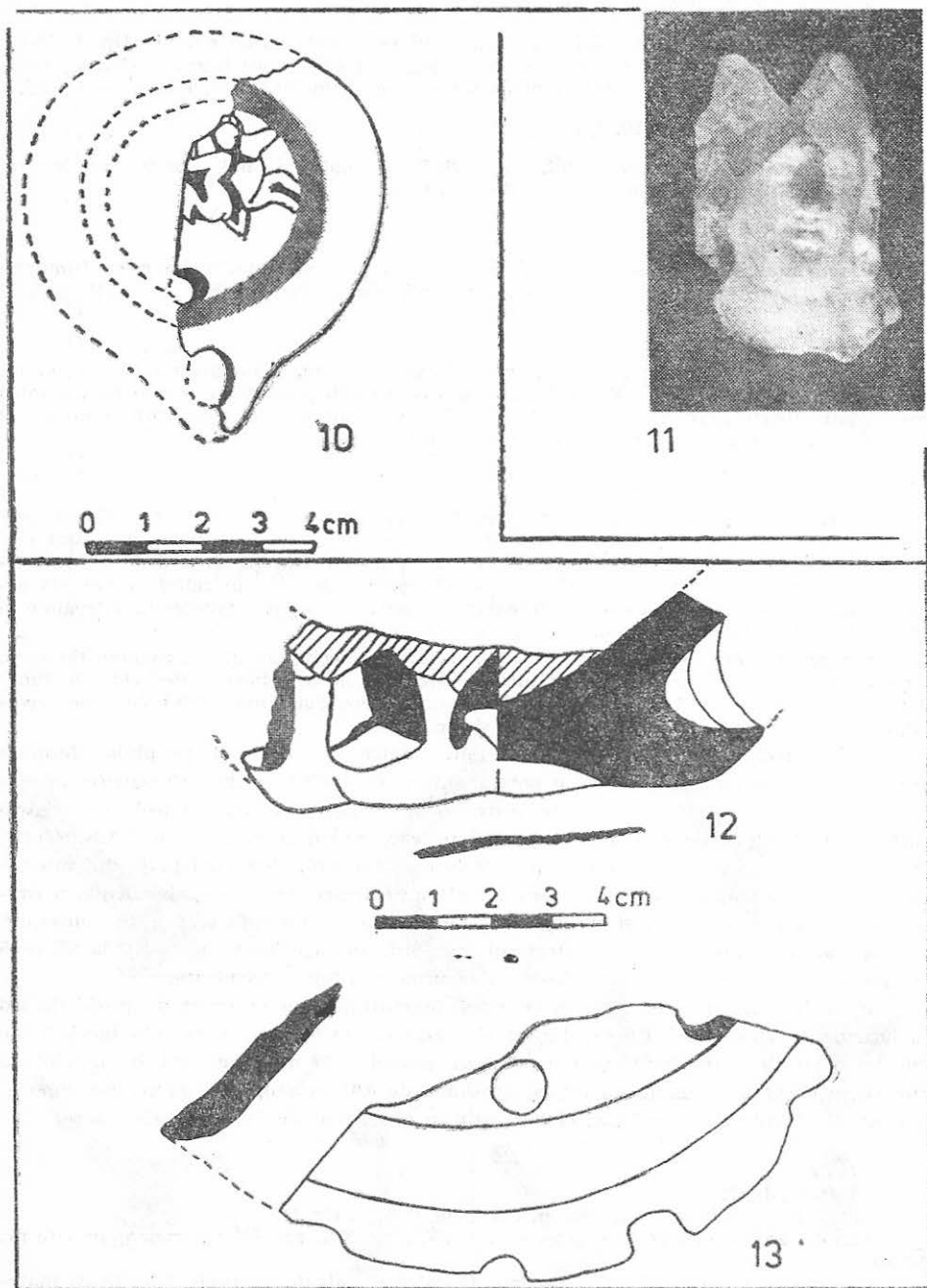
⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*, J. 37.

⁷ M. Bucovală, Pontica, 1, 1968, p. 283 și fig. 8, b, c; fig. 11.

⁸ La C. Iconomu, *Opaite greco-romane*, 1967, tip XX, nr. 488 cu variantele sale nr. 489-510.

⁹ În partea de NV a lacului predomină calcarele algale jurasice, folosite ca material de construcție — ușor de exploatat — încă din antichitate. În acest sens, vezi A. Rădulescu, Pontica, 5, 1972, harta; A. Murariu și A. Avram, Pontica 16, 1983, p. 191.

În partea unde malul coboară pînă la nivelul lacului, apa a dezvelit un zid, paralel cu țărmul actual, cu lățimea de 0,66 m și o lungime de 7,98 m. Traseul zidului era, la data cînd făceam observația, perfect vizibil, blocurile din el fiind căzute de o parte și de alta, cele mai multe spre est (partea dinspre apă). Porțiunea aceasta de plajă este acoperită de pietre căzute din zid, vizibile pînă la 5-6 m de la țărm spre interiorul lacului. La mică distanță de resturile zidului se afla o piesă paralelipipedică de calcar cu două laturi bine conservate, 0,36 m x 0,42 m, înfiptă în pămînt, perforată în centru de o gaură circulară cu $D=0,19$ m și $I=0,18$ m.

La circa 20 m de acest zid apa a dezvelit un altul, perpendicular pe țărm, cu $L=8$ m și $l=0,66$ m. Zidul, cu două fețe, este construit din blocuri de calcar bine fasonate, așezate în două șiruri paralele, cu un spațiu de 0,25 m între ele umplut cu piatră sfărîmată, neregulată.

Întinse porțiuni de plajă sînt acoperite cu stuf sub care se află alte ziduri ale căror trasee sînt greu de urmărit. De asemenea, o mare parte a terenului este acoperită de construcții. Una din aceste construcții — ridicată în imediată vecinătate a țărmului — s-a prăbușit, planșele de beton de la nivelul solului crăpîndu-se ca urmare a turnării sale peste o rețea de ziduri anice ale căror capete sînt vizibile spre lac. Pe alocuri malul s-a prăbușit formînd faleze de peste 6 m înălțime, ceea ce ne face să presupunem că o mare parte din așezarea antică s-a pierdut în apele lacului.

Deși nu pot fi puse într-un context stratigrafic clar — ce poate fi obținut numai după efectuarea unor săpături de sondaj —, fragmentele ceramice și obiectele întregi sau întregibile ridicate de aici pot da o imagine, chiar dacă incompletă, despre durata ființării acestei așezări precum și despre unele aspecte ale vieții economico-sociale.

A. CERAMICĂ ROMANĂ

1. AMFORĂ (pl. IV, 23)

Fragmentară; se păstrează fundul. Dimensiuni: $D_g=0,034$ m. Pastă gălbuie, zgrunțuroasă, cu particule negre. Sec. I — II e.n.¹⁰.

2. AMFORĂ (pl. I, 9)

Fragmentară; se păstrează fundul. Dimensiuni: $D_p=0,044$ m; $I=0,12$ m. Pastă roșie-cărămizie, aspră. Sec. II — III e.n.¹¹.

3. AMFORĂ (pl. V, 35)

Fragmentară; se păstrează fundul și o parte din corp. Dimensiuni: $D_{max}=0,169$ m. Pasta este de culoare roșie. Piciorul amforei este proeminent, rotunjit, iar pe corp prezintă caneluri circulare. Sec. III e.n.¹².

4. CANĂ (pl. V, 40)

Fragmentară; se păstrează profilul incomplet, fără fund. Dimensiuni: $D_g=0,082$ m. Pastă fină, roșie. Buza se răsfrînge în exterior făcînd unghi drept cu pereții vasului; direct sub buză este prinsă o toartă subțire, plată spre interior, rotundă la exterior. Pe corpul vasului, în partea inferioară, prezintă caneluri. Sec. II — III e.n.¹³.

5. URCIOR (Pl. V, 37)

Fragmentară; se păstrează fundul și o parte din corp. Dimensiuni: $D_g=0,44$ m; $D_{max}=0,108$ m. Pastă fină, cărămizie, pe corp caneluri. Sec. II — III e.n.¹⁴.

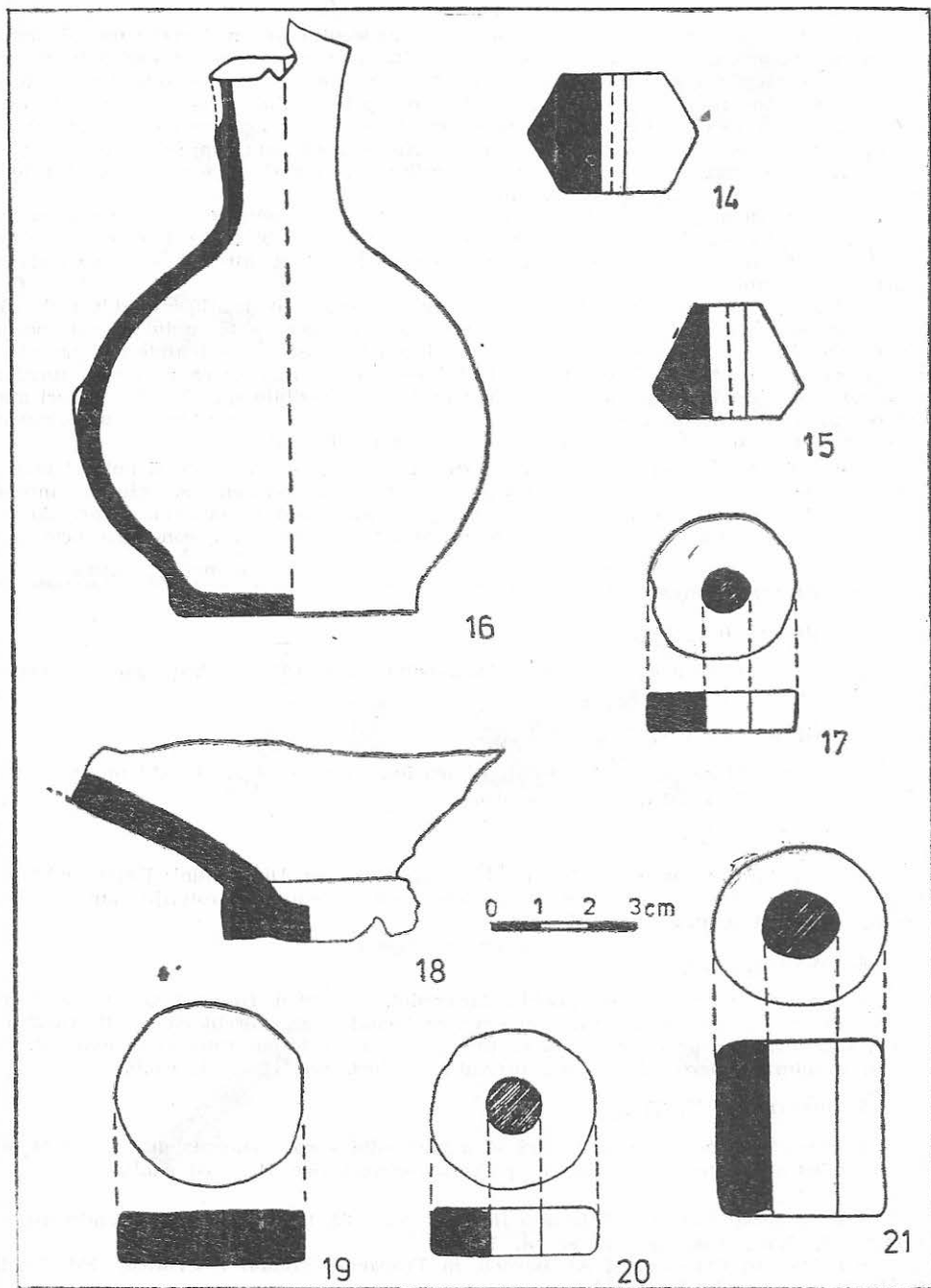
¹⁰ I. B. Zeest, *Keramiceskaia tara Bospora*, MIA, 83, 1960, p. 64; P. Alexandrescu, în *Histria II*. Buc., 1966, p. 206 și pl. 79.

¹¹ I. Bogdan Cătănicu și Al. Barnea, în *Tropaeum Traiani I, Cetatea*, Ed. Acad. R.S.R., București, 1979, fig. 152, 3.6.

¹² H. Robinson, *op. cit.*, K. 115.

¹³ P. Alexandrescu, *op. cit.*, M. XXVI⁶, 3.

¹⁴ I. Bogdan Cătănicu și Al. Barnea, *op. cit.*, fig. 152, 4.6.

6. BOL (Pl. V, 36)

Fragmentar; se păstrează partea superioară. Dimensiuni: $Dg=0,164$ m. Pastă roșie portocalie, la exterior și în interior firnis roșu viu, păstrat pe alocuri. Sec. I — II e.n.¹⁵.

7. BOL (Pl. IV, 27)

Fragmentar; se păstrează partea superioară deformată de foc. Dimensiuni: $Dg=0,21$ m. Pastă fină, cenușie. Buza se curbează spre interior pentru a se recurba, dis-cret, în sus. Pe corp, canceluri. Sec. I — II e.n.¹⁶.

8. BOL (Pl. V, 34)

Fragmentar; s-a păstrat însă profilul întreg, ceea ce permite restaurarea. Dimen-siuni: $Dg=0,16$ m; $Df=0,06$ m; $\hat{I}=0,045$ m. Pastă fină, cenușiu deschis la exterior, cu slip cenușiu închis în interior. Peretele rotunjit pornește dintr-un picior inelar curbându-se la partea superioară spre interior. Prima jumătate a sec. II e.n.¹⁷.

9. CASTRON (Pl. IV, 25)

Fragmentar; se păstrează 80% din partea superioară. Dimensiuni: $Dg=0,20$ m. Pastă fină, de culoare bej, la exterior și interior firnis maron, neuniform repartizat, cu reflexe metalice. Pe buză și sub buză două borduri proeminente. Sec. I — II e.n.¹⁸.

10. PLATOU (Pl. IV, 22)

Fragmentar; s-a păstrat 1/4 din partea superioară. Dimensiuni: $Dg=0,274$ m. Pastă de culoare portocalie, cu angobă maronie la exterior. Buza, plată, este răsfrintă mult spre exterior. Peste partea răsfrintă este aplicată o apucătoare plată care dublează grosimea buzei. Sec. I e.n.¹⁹.

11. FRUCTIERĂ (?) (Pl. II, 13)

Fragmentară; se păstrează o parte din corp. Se disting trei registre, cel inferior și cel superior ornamentate cu orificii realizate prin perforare din interior spre exterior. Pe registrul superior se păstrează urmele a patru orificii, iar pe cel inferior urmele a două orificii, toate cu $D=0,009$ m. Pastă gălbuie, aspră, cu degresant nisip, frământată compact.

12. CUPĂ (Pl. V, 38)

Fragmentară; se păstrează toarta orizontală și partea de perete pe care se fixa. $Dg=0,16$ m. Pastă fină de culoare roșie; atât la exterior, cât și la interior firnis negru cu reflexe metalice, aplicat compact. Probabil import grecesc.

13. Fragment ceramic decorat cu *solea* (Pl. IV, 26).

Pastă fină, roșie, cu firnis roșu strălucitor pe partea unde este aplicată ștampila. Sec. I e.n.²⁰.

14. Fragment ceramic, imprimat cu ramură de palmier (Pl. IV, 28).

Pastă fină, roșie, cu firnis negru, mat. Sec. IV e.n.²¹.

¹⁵ Al. Suceveanu, *Histria*, VI, Ed. Acad. R.S.R., Buc., 1982, pl. 1. 7.

¹⁶ *Ibidem*, pl. 5.31.

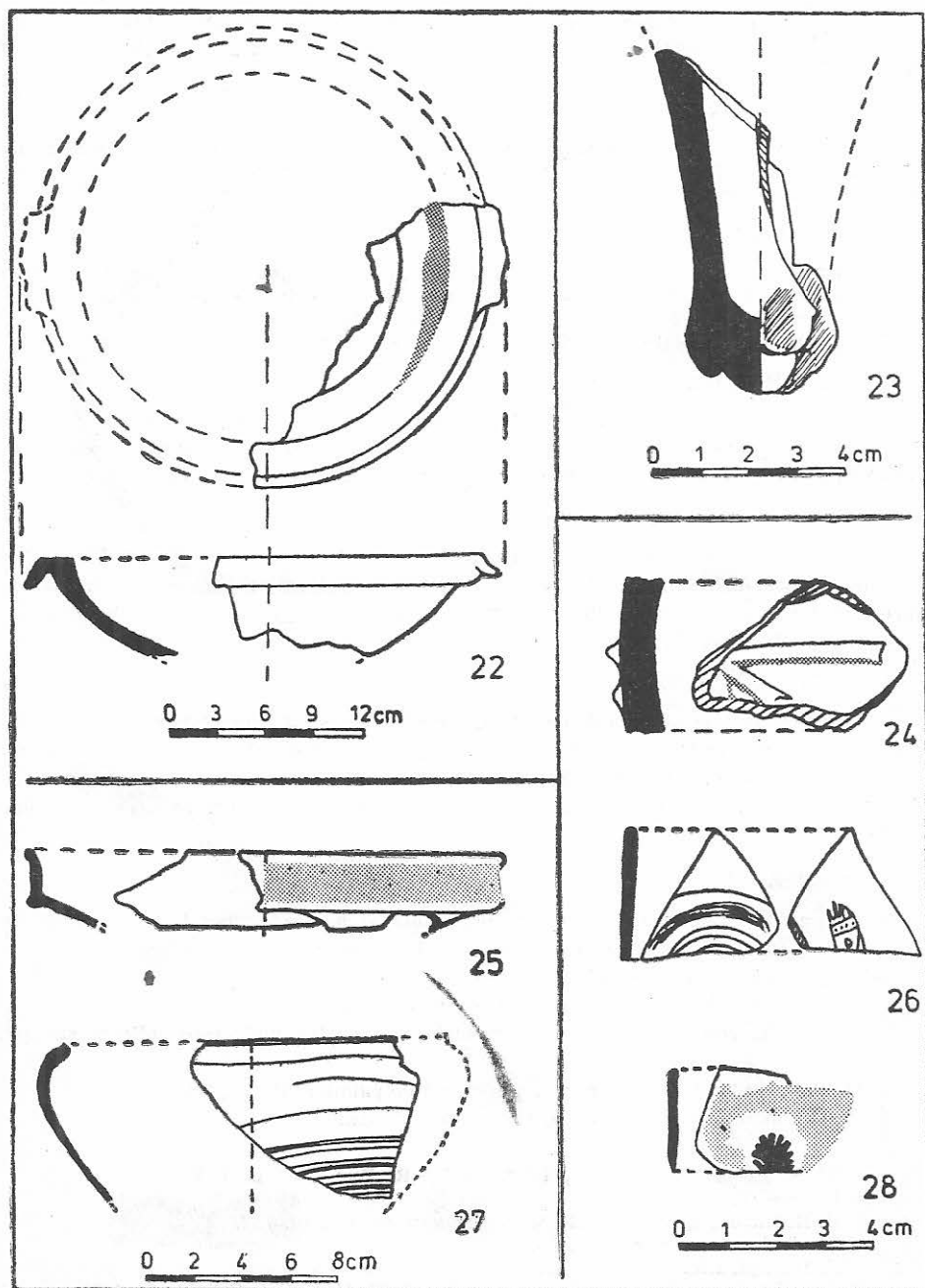
¹⁷ H. Robinson, *op. cit.*, H. 12; Al. Suceveanu, *op. cit.*, pl. 5.27.

¹⁸ Al. Suceveanu, *op. cit.*, pl. 8.6.

¹⁹ *Ibidem*, pl. 1.10.

²⁰ Tipuri de *solea* la H. Robinson, *op. cit.*, pl. 57; V. Culică, *SCIIVA*, 26, 1975, 1, p. 118.

²¹ J. W. Hayes, *Late Roman Pottery*, London 1972, p. 349.

B. CERAMICĂ DE TRADIȚIE AUTOHTONĂ

1. CUPĂ (Pl. IV, 39)

Fragmentară; s-a păstrat toarta orizontală și partea de vas pe care era prinsă. $D_g=0,16$ m. Pastă fină, cenușie, cu urme de firnis cenușiu-verzui. Asemănarea ca formă și dimensiuni cu exemplarul de mai sus (v. nr. 12), la care se adaugă o execuție neingrijită, permit să o apreciem ca pe o imitație autohtonă a unui model grecesc.

2. CĂȚUIE TRONCONICĂ (Pl. I, 8)

Fragmentară; cu profil întreg. Dimensiuni: $D_g=0,09$ m; $D_f=0,054$ m; $\bar{I}=0,064$ m. Pasta este poroasă, cu degresant pietricele și scoici pisate. Vasul este lucrat cu mina, avînd la bază un început de picior. Pe buză se observă urme de fum. Sec. I i.e.n.²²

3. CĂȚUIE (Pl. II, 12)

Fragmentară; se păstrează o parte din fund decorat la bază cu alveole mari făcute cu degetul; $D_f=0,09$ m. Ceramică poroasă cu degresant nisip, scoici și pietricele. Exemplare de acest fel nu se cunosc nici la geto-daci, nici în mediul carpic. Descoperiri izolate la Colonești-Mărunței, Mătăsaru, Udeni²³, Tomis²⁴, Tașaul „Limba oii”²⁵. De asemenea, descoperiri ale acestui tip s-au mai făcut în așezări din sec. IV în Transilvania²⁶, forma perpetuîndu-se pînă în nivelul de locuire feudal-timpuriu de sec. XII de la Dinogetia²⁷

4. Fragment de vas decorat cu un palmier stilizat, în relief, aplicat (Pl. IV, 24). Fără analogii.

C. OBIECTE DIVERSE

1. STATUETĂ (Pl. II, 11)

Fragmentară; se păstrează gîtul și capul fără partea de sus și 1/2 din partea dreaptă a feței. Partea din față, lucrată cu finețe, reprezintă un cap de femeie cu nasul drept și buza de jos proeminentă, cu părul în onduleuri mici căzîndu-i pe umăr.

În urechi poartă cercei în formă de simbure de migdală. Partea din spate este lucrată neingrijit, cu mina. Ceramică glasată. Dimensiuni: $\bar{I}=0,05$ m; $L=0,03$ m. Mijlocul sec. III e.n.²⁸

2. FUSAIOLE

a) De formă tubulară. Dimensiuni: $D=0,036$; $D_o=0,013$ m; $\bar{I}=0,036$ m. Pastă roșie bine arsă. (Pl. III, 21).

b) Bitronconică. Dimensiuni: $D_{max}=0,035$ m; $D_o=0,004$ m; $\bar{I}=0,026$ m. Pastă bej, compactă. (Pl. III, 14).

c) Tronconică, aproape de bază cu un început de con retezat. Dimensiuni: $D_{max}=0,032$ m; $D_o=0,006$ m; $\bar{I}=0,023$ m. Pastă cenușie, lustruită la exterior.

d) Disc plat, piesa este lucrată din perete de vas. Dimensiuni: $D=0,031$ m; $D_o=0,008$ m; $\bar{I}=0,008$ m. (Pl. III, 17).

e) Disc plat cu marginile rotunjite, piesa este lucrată din perete de vas. În jurul orificiului, pe o parte, un cerc incizat. Pastă fină, cenușie. Dimensiuni: $D=0,034$ m; $D_o=0,003$ m; $\bar{I}=0,019$ m. (Pl. I, 4).

²² Cf. Gh. Bichir, *Geto-dacii din Muntenia în epoca romană*, Ed. Acad. RSR, Buc., 1984, p. 31, pl. XXXVI, 2-6, 9, 11.

²³ *Ibidem*, pl. X, 7-8, 14.

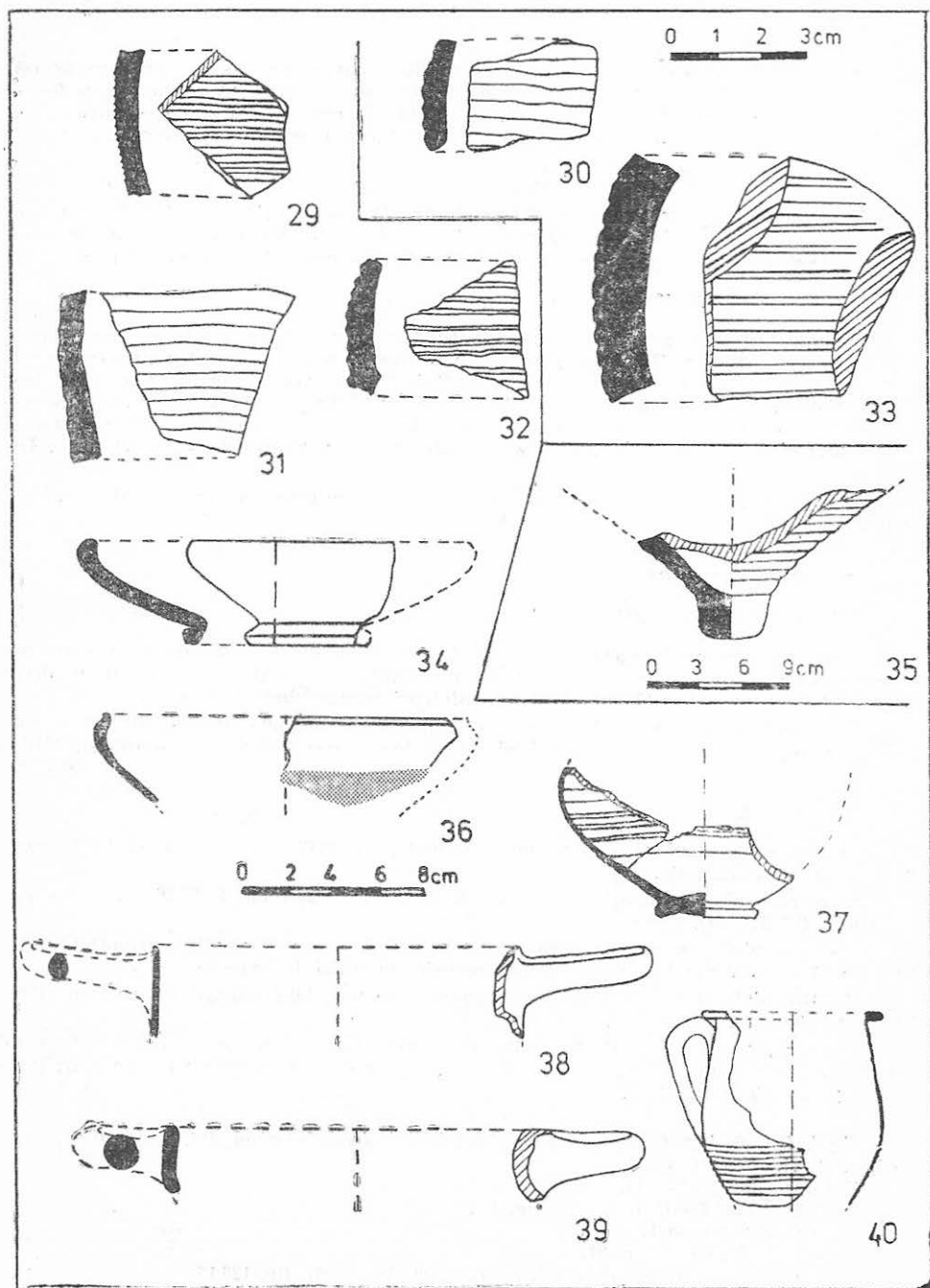
²⁴ C. Scorpan, *Pontica*, 6, 1973, fig. 1.5.

²⁵ *Vezi Supra*, nota 1.

²⁶ Gh. Bichir, *op. cit.*, p. 31.

²⁷ M. Comșa, în *Dinogetia*, I, Ed. Acad. RSR, Buc., 1967, fig. 126.15.

²⁸ H. Robinson, *op. cit.*, K. 135.

Planșa V

f) Disc plat, lucrat din perete de vas, neterminat (fără orificiu). Se observă tehnica de lucru: rularea pe o piatră dură. Pastă roșie, zgrunțuroasă. Dimensiuni: $D=0,038$ m; $I=0,011$ m. (Pl. III, 19).

3. MĂRGICĂ BITRONCONICĂ lucrată cu mina din pastă fină, bej-portocalie. Dimensiuni: $D_{max.}=0,019$ m; $D_o=0,003$ m; $I=0,019$ m. (Pl. I, 4).

Ansamblul obiectelor recoltate din așezarea situată în punctul „Rățărie” plasează locuirea de aici într-o perioadă cuprinsă între sec. I î.e.n. — IV e.n., urmînd ca o eventuală cercetare sistematică să arunce asupra acestei așezări antice de cert interes științific o lumină mai clară decît a putut-o face simpla cercetare de suprafață.

Cercetarea perieghetică a continuat încă 3 km. de la acest punct, pe partea de nord a lacului, zonă în care nu am mai depistat urme arheologice, rămînînd ca în viitor să continuăm cercetarea de la NV spre E pînă în punctul de unde plecam în prima perieghetză.

6. În perioada 1983-1985 am mai vizitat periodic așezarea din punctul „La vie” (v. harta A) care, prin natura terenului unde se află, este supusă unei degradări continue sub acțiunea apelor lacului. Surparea malului jos a scos la lumină citeva obiecte ceramice de interes arheologic.

1. ÔPAIT (Pl. VI, 41)

Lipsește partea terminală a ciocului. Dimensiuni: $D_{max.}=0,06$ m; $D_o=0,022$ m; $I=0,03$ m. Pastă fină, portocalie, la exterior și la interior firnis negru cu luciu metalic, corodat. Face parte din tipul opaiteilor cu bazinul rotund și discul plat²⁹. Ciocul, proeminent, se găsește în prelungirea discului. Pe corp se văd urmele a două apucători³⁰. Orificiul de umplere este larg, pereții din jurul orificiului formînd un inel în pantă, înconjurat de o canelură. Sfirșitul secolului IV — începutul sec. III î.e.n.

2. KANTHAROS (Pl. VI, 42)

Fragmentar; se păstrează un fragment din partea de sus a vasului. Dimensiuni: $D_g=0,005$ m; $I_p=0,061$ m. Pastă portocalie; atît la exterior, cît și la interior firnis negru, puternic lustruit, cu luciu metalic. Sub buză o ghirlandă de lauri în argilă aplicată, diluată. Toarte elipsoidale în secțiune; paletete ușor oblice în sus. Atic „West Slope” — sfîrșitul sec. IV î.e.n. (325-310 î.e.n.³¹).

3. KANTHAROS (Pl. I, 6)

Fragmentar; se păstrează piciorul și o parte din corp. $D_p=0,023$ m. Pastă portocalie, firnis negru trecut parțial în roșu, cu reflexe metalice, păstrat la exterior. Sec. IV î.e.n. (325-310 î.e.n.)³².

Ștampilele de amforă au următoarea proveniență: 3 — Sinope; 1 — Thasos; 1 — Centru neidentificat.

SINOPE

1. [MI]ΘΡΑΔΑΤΟΥ
[ΑΣ]ΤΥΝΩΜΟΣ
[IKE]CIOC

pasăre

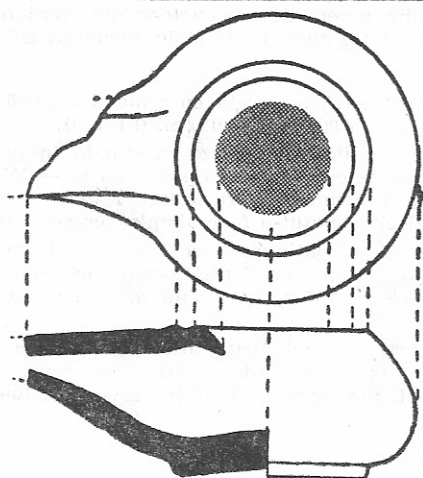
[MI]τραδάτου
[ΑΣ]τύνομος
[Ικέ]σιος

²⁹ C. Iconomu, *op. cit.*, p. 6.

³⁰ *Ibidem*, fig. 3.

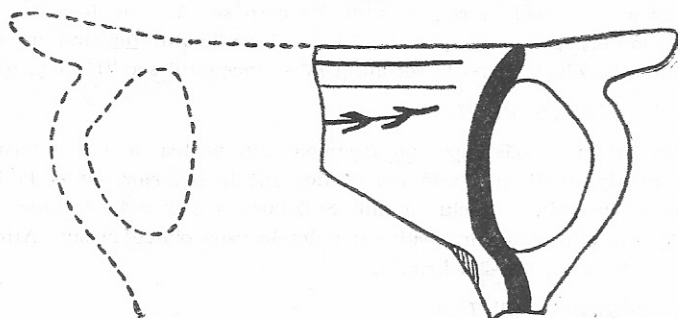
³¹ M. Coja și M. Gheorghită, *Vase grecești în Muzeul Național*, București, 1983, cat. 63.

³² *Histria*, II, p. 187, pl. 76 și 92, M XXXIV, 8; *Histria* IV, cat. 578; M. Coja și M. Gheorghită, *op. cit.*, cat. 60.

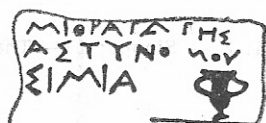

41

0 1 2 3 4cm

42

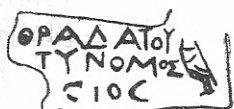
43

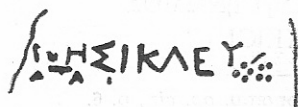
44

45

46

47

Astynom, grupele a II-a și a IV-a, producător, grupa a IV-a, comună grupa a IV-a, sec. IV i.e.n.³³; Grakov, astynom, p. 139, nr. 16; producător, p. 140, nr. 27; M. Lazarov. *Sinope*, p. 40 nr. 17 (astynom). Asociație de nume inedită pentru litoralul vest-pontic. (Pl. VI, 46).

2. [ΑΣΤΥΝΟΜΟΥΝΤΟΣ]	↓	Ciorchine	[ἀστουνομουντος]
[M]NHΣΙΚΛΕΥ[Σ]			[M]νησικλεῦ[ς]
ΑΤΑΛ[ΟΥ]			Ἀτάλ[ου]

Astynom, gr. III, producător, grupele II și III. Comună grupa a III-a. Sec. IV i.e.n. Aceași legendă la Al. Popeea, *SCIV*, 18, 1967, 3, p. 511-512 (producător grafia Ἀτάλλου'. Pridik, p. 75 nr. 263-264. (Pl. VI, 47).

3. ΜΙΘΡΑΔΑΤΗΣ		Μιθραδάτης
ΑΣΤΥΝΟ[M]ΟΥ	↑	Kantharos
ΣΙΜΙΑ		Ἀστυνόμου
		Σιμία

Astynom, grupa a III-a, producător grupa a IV-a. Ambele grupe, sec. IV i.e.n. Grakov, astynom, p. 140, nr. 22; producător, p. 140, nr. 27. Ca simbol pentru acest astynom, „amfora”; Kantharosul apare ca simbol pe un exemplar de la Callatis, publicat în Dacia NS, XIII, 1969, nr. 512. (Pl. VI, 43).

THASOS

1. [ΕΗΙ]ΤΗ[Λ]ΗΦΑΝΕΟΣ		[ἑπι]Τε[λ]εφάνεος
ΘΑΣΙΩΝ		Θασίων

Fulgere

Nu este înregistrat la Bon cu acest simbol; nu apare nici la Canarache sau în catalogul M. Gramatopol-Gh. Poenaru Bordea. Y. Garlan, *BCH. Suppl.*, 13, 1986, p. 244, grupa A (atelier *Kaloner*); M. Debidour, *ibid.*, p. 321, îl plasează în perioada de trecere sau chiar la începutul timbrajului recent, iar la p. 330, în grupa I (la început), 345-335 i.e.n. (Pl. VI, 45).

CENTRU NEIDENTIFICAT

1. HZ
ΩΖ

Identic, dar scris răsturnat la M. Gramatopol—Gh. Poenaru-Bordea, Dacia NS, XIII, 1969, nr. 987. (Pl. VI, 44).

³³ Pentru ștampilele din Sinope grupele III și IV au fost propuse mai multe datări; B. N. Grakov, *Drevnegreceskii Keramiceskii kleima, s imenami astinomov*, Moscova, 1929, p. 11 și urm., gr. III=220-180 i.e.n. S. A. Semenov în expunere la A 3-a Sesiune de arheologie, Kercî, 1963, gr. III=230-245 i.e.n.; J. B. Brashinskii în *Antičnii gorod*, Moscova, 1963, p. 133; idem *Eirene*, 11, 1973, p. 127, gr. III=270-220 i.e.n.; B. A. Vasilenko, SA, 1971, 3, p. 247-250, gr. III=310-260 i.e.n.; I. B. Brashinskii, *Greceskii Keramiceskii import na nižnem Donu v V-III. w. do n.e.*, Leningrad, 1980, p. 41-44 (în special p. 42), plasează grupa a III-a și a IV-a în sec. IV i.e.n.

* Prescurtările folosite: Dp — diametrul piciorului; Dmax — diametrul maxim; I — înălțime; Ip — înălțimea păstrată; Dg — diametrul gurii; Df — diametrul fundului; D — diametrul unic; Do — diametrul orificiului; L — lungime; l — lățime.

ARCHEOLOGICAL RESEARCH ON THE SHORE OF THE TAŞAUL LAKE

C. Matei

Summary

In 1985 the author performed a new research on the shore of the Taşaul Lake. This research started from the point named „La Livadă“, a spot where in 1983 we had stoped. The research which was carried out to the west and north-west from this point, four ancient settlements and ancient cemetery were revealed.

a) 2 km west from „La Livadă“, in a corn culture, some pieces of ceramic from the Roman ages were discovered;

b) Near the stone exploitation „Sibioara 3“, from a low beach where, two years ago, a coin from Iustinianus was discovered, some pieces of ceramic from the Roman and Bizantine ages were picked up; c) On the beach of Sibioara village pieces of ceramic from the Roman ages were found; d) About 2.5 km to the west from this village a cemetery from the Roman ages (1st cent b.o.e. — 3rd cent. o.e.) was revealed. The author here is presenting a part of the material which in this point was picked up; e) In the point named „Răţarie“ lies an ancient settlement whose walls by the lake's waters were uncovered. From this settlement some interesting objects from the 1st cent. o. e. to the 4th cent. o. e. were picked up and here above presented.

The author also presents here some arcaeological objects and five amphora stamps from the point „La vie“, a point which one in 1983 on the Taşaul's shore was revealed.